

**BIBLIOGRAFICKÁ PŘÍLOHA /
BIBLIOGRAPHY**

DOLEJŠÍ, Kateřina, ed. a HANIČÁK, Ondřej, ed. *Modestia est signum sapientiae: studie nejen o středověkém umění k poctě Dalibora Prixe.* Vydání první. Praha: Artefactum, nakladatelství Ústavu dějin umění AV ČR, v.v.i., 2021. 423 stran. ISBN 978-80-88283-46-1.

Soubor studií věnovaných středověkému umění a architektuře, otázkám památkové péče a tematice spojené s historickým územím Slezska. Vychází k životnímu jubileu historika umění Dalibora Prixe, který se těmito badatelskými okruhy ve své práci zabývá.

DORKO, Branislav. *Okresní vedení NSDAP v Krnově 1938–1945: struktura a představitelé.* První vydání. Opava: Zemský archiv v Opavě, 2021. 167 stran. ISBN 978-80-87632-79-6.

Kniha se na základě dochovaných písemností nacistické strany i poválečných vyšetřovacích orgánů pokouší o rekonstrukci struktury a personálního složení okresního vedení NSDAP v Krnově v letech 1938–1945. Přibližuje, jakým způsobem uplatňoval nacistický režim svou diktaturu, a jak se nové poměry projevily v každodenním životě města i jeho okolí. Jedná se o vůbec první podrobnější zpracování této málo známé kapitoly v historii Krnova.

HRUŠKA TVRDÝ, Lubor, ed., JAROŠOVÁ, Lenka, ed. a LIPOVSKI, Radek, ed. *Velký historický atlas českého Slezska: identita, kultura a společnost českého Slezska v procesu společenské modernizace s dopadem na kulturní krajinu.* 1. vydání. Ostrava: Accendo - Centrum pro vědu a výzkum, z.ú., 2021. 296 stran. ISBN 978-80-87955-10-9.

Soubor komentovaných map představuje

oblast českého Slezska v sedmi kapitolách zabývajících se fyzickou geografii, historickou geografii, demografií, sociálně-kulturním vývojem, ekonomickými procesy, vývojem krajiny a identitou obyvatel území. Kromě historického území českého Slezska bude pracovat i se širším územím pro pochopení širšího kontextu vymezený současnými hranicemi Moravskoslezského a Olomouckého kraje, Opolského a Slezského vojvodství.

JANÁK, Dušan a kol. *Národnostní menšiny a migrace v Českém Slezsku a na severní Moravě ve 20. a 21. století.* Vydání: první. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, 2021. 279 stran. ISBN 978-80-7510-487-8.

Kolektivní monografie se zaměřuje na migrační procesy ve specifickém pohraničním regionu od období pozdní rakousko-uherské monografie po současnost. Pozornost je věnována zejména průběhu a dlouhodobým dopadům demografických změn po roce 1945 (vysídlení Němců, usazování Řeků a Romů, migrace Slováků atd.). Kniha rovněž popisuje příchod a začleňování nových menšin v komunistické a postkomunistické éře (Vietnamci, Ukrajinci a další). Tematické kapitoly se blíže zabývají jednotlivými menšinami v komparativní perspektivě.

JAROŠOVÁ, Lenka, ed. *Krajina a lidé: kulturní krajina českého Slezska v proměnách: kritický katalog výstavy.* Vydání první. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. 195 stran. ISBN 978-80-87789-80-3.

Katalog k výstavě konané od 10. září do 31. prosince 2021 v Historické výstavní budově SZM. Výstava, kterou tento katalog doprovází, přibližuje návštěvníkům nejvýznamnější proměny krajiny českého Slezska. Součástí výstavy jsou ukázky

jednotlivých biotopů, které byly ve větší či menší míře vystaveny působení člověka. Kromě informací o proměnách krajiny mají návštěvníci výstavy možnost spatřit ukázky rostlin i zvířat obývajících jednotlivé typy krajiny.

KOLÁŘ, Ondřej. *Boj o Ostravsko 1945*. Ostrava: Magistrát města Ostravy, 2021. 159 stran. ISBN 978-80-88399-00-1.

Publikace popisuje průběh bojových operací od prvního neúspěšného pokusu Rudé armády o průlom na Ostravsko přes Bohumín v březnu 1945, přes následné boje na území dnešního Polska, osvobození Opavska a Ostravska, až po postup na severní Moravu.

KOLÁŘ, Ondřej. *Mimořádný lidový soud v Opavě a „velká“ retribuce v západním Slezsku 1945-1948*. 1. vydání. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. 154 stran. ISBN 978-80-87789-78-0.

Kniha přibližuje průběh soudního stíhání provinilců z let nacistické okupace v oblasti západního Slezska po druhé světové válce. Úvodní část popisuje širší kontext poválečné retribuce a stav dosavadního bádání. Základ publikace tvoří popis a analýza vybraných případů řešených opavským retribučním soudem. Kniha usiluje o pochopení a zhodnocení forem justičního stíhání jednotlivých kategorií provinilců (nacistických funkcionářů, příslušníků gestapa, ale též učitelů, úředníků atd.) s přihlédnutím ke specifickým národnostním a sociálním poměrům zkoumaného regionu.

KOLÁŘOVÁ, Ivana a KOLÁŘ, Ondřej. *Bouřlivé trojmezí: Slezsko 1918–1923*. Vydání první. Praha: Academia, 2022. 215 stran, 16 nečíslovaných stran obrazových příloh. Historie. ISBN 978-80-200-3325-3.

Publikace popisuje bezpečnostní situaci v českém Slezsku v období postupné stabilizace poměrů po první světové válce. Úvodní část zachycuje složitý přechod státního pořádkového aparátu do nových republikánských poměrů. Další kapitoly se zaměřují na události v oblastech západního Slezska, Hlučínska a Těšínska, které prošly rozdílným sociálním a kulturním vývojem. Kniha přibližuje průběh česko-polského územního sporu, stejně jako projevy německé iredenty a sociální nepokoje, kriminalita a pašování. Pozornost se soustředí také na dopady německo-polských konfliktů v Horním Slezsku na dění na československém území.

LANGER, Jan a KRAVAR, Zdeněk. *Proměny Opavy*. Opava: statutární město Opava, 2021. 124 stran. ISBN 978-80-7572-029-0.

Kniha nabízí jedinečné srovnání minulosti a současnosti - za použití paузovacích papírů překrývá současná podoba opavských ulic a zákoutí s tím, jak tatáž místa vypadala o sto let dříve. Obsahuje celkem 47 pohlednic města z doby "bel-le époque", tedy z konce 19. a počátku 20. století. Tato místa v současnosti znovu zaznamenal fotograf a autor projektu, fotograf Jan Langer.

LEDNICKÁ, Karin. *Životice: obraz (po)zapomenuté tragédie*. První vydání. Ostrava: Bílá vrána, 2022. 247 stran. ISBN 978-80-88362-08-1.

Tragické události v obci Životice na Těšínsku roku 1944, kdy bylo zabito více než třicet zdejších mužů jako odvěta za likvidaci tří příslušníků gestapa. Desítky

dalších lidí byly odvečeny do koncentračních táborů. Publikace kombinuje popis vyprávění pamětníků a dokumentární část, při níž čerpá z pečlivých rešerší. Text doprovází bohatá obrazová příloha, která podtrhuje autentičnost knihy.

Lidé a krajina českého Slezska: identita, kultura a společnost českého Slezska v procesu společenské modernizace s dopadem na kulturní krajinu. Vydání první. Ostrava: Ostravská univerzita, 2021. 699 stran. ISBN 978-80-7599-260-4.

Publikace komplexně mapuje historické procesy, které ovlivňovaly obyvatelstvo a krajinu českého Slezska od 18. do 21. století. Zabývá se interakcí mezi společnostmi a krajinou, hospodařením v krajině a dalším procesům v území. Sociologická část publikace se věnuje proměnám vnímání prostoru českého Slezska u jeho současných obyvatel.

NEBESKÁ, Barbora a MAŠEK, Petr. *Slezské zámecké knihovny: katalog výstavy*. 1. vydání. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2021. 99 stran. ISBN 978-80-85033-98-4.

Katalog z výstavy konané ve dnech 23. září – 26. prosince 2021 na státním zámku Hradec nad Moravicí. Představuje staré tisky vydané do roku 1800 a též mladší produkci tisků 19. a první poloviny 20. století. Všechny vystavené exempláře pochází původně ze slezských zámeckých knihoven. Jsou tak vystaveny knihy z dochovaných knihoven, ale například též tisky nalezené během provenienčního průzkumu v historickém fondu Slezského zemského muzea v Opavě.

NEUMANOVÁ, Ruth et al. *„Kmeny srostou v jeden strom“: vzpomínky dědičky opavské firmy Altschul Ruth Neumanové (1921-1997)*. Vydání první.

V Opavě: Slezská univerzita, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, 2021, ©2021. 110 stran. ISBN 978-80-7510-478-6.

Publikace edituje čtivé a obdivuhodné optimistické vzpomínky paní Ruth Neumanové (1921–1997), dědičky známého opavského podnikatelského rodu Altschul, fatálně postiženého nacistickou represí židovského etnika. Kromě úvodní studie publikaci provází značné množství unikátních fotografií z rodinného archivu autorky.

PASZKIEWICZ, Borys. *Silesiorum moneta, czyli, Mennictwo śląskie w późnym średniowieczu (1419–1526) z katalogiem monet śląskich, kłodzkich i lużyckich z lat 1327–1526*. Warszawa: Warszawskie Centrum Numizmatyczne Marek Kondrat, 2021. 465 stran. Bibliotheca Nummaria Leopoldina; 3. ISBN 978-83-959675-0-4.

Kniha nově identifikuje a uspořádává rozsáhlý, převážně anonymní numizmatický materiál a umožňuje tak sledovat ekonomické a politické změny v pozdně středověkém Slezsku, stejně jako roli mincí při formování slezské identity. Hojně citovaný kronikářský a listinný materiál zasazuje ražbu mincí do každodenního života slezského města a vesnice.

SOEST, Jan P. van, JANÁK, Martin a KALINOVÁ, Alena. *European faience and maiolica: in the collection of the Silesian Museum 1380-1850*. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. 468 stran. ISBN 978-80-87789-73-5.

Katalog přibližuje unikátní sbírku keramiky Slezského zemského muzea, která je největší a nejrozmanitější v České republice, v širším evropském kontextu.

STARÝ, Marek. *Opavští Přemyslovci: genealogie posledních generací českého královského rodu.* 1. vydání. Opava: Zemský archiv v Opavě, 2021. 181 stran. ISBN 978-80-87632-82-6.

Kniha je kompaktní genealogickou studií věnovanou opavské větvi rodu Přemyslovců, na jejímž počátku stál kníže Mikuláš, nemanželský syn krále Přemysla II. Otakara. Legitimizovaná linie panovnického rodu vymřela 13. listopadu 1521 v hornoslezské Ratiboři osobou knížete Valentina. Pětisetleté výročí vymření dynastie tak bylo rovněž jedním z motivů vydání práce. Koncepčně se kniha hlásí k dnes již klasické genealogii slezských Piastovců z pera Kazimierze Jasińskiego, vedle obecně historického úvodu obsahuje hutné (heuristicky i interpretačně novátorské) biogramy jednotlivých členů rodu a přehledný rodokmen.

ŠOPÁK, Pavel, KIRSCH, Otakar a KOLÁŘ, Ondřej. *Muzejní časopisy Moravy a Slezska do roku 1989.* Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. 203 stran. ISBN 978-80-87789-81-0.

Publikace mapuje časopisy vydávané muzei a galeriemi na Moravě a ve Slezsku od samotných počátků odborných periodik v 19. století prakticky až do naší současnosti. Obsahuje přes osm desítek vyobrazení obálek časopisů, sborníků a jiných periodických publikací, která muzea vydávala nebo dosud stále vydávají.

ŠOPÁK, Pavel, ed. *Zemská obrazárna. Překlad Martin Orálek.* 1. vydání. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021. 102 stran. ISBN 978-80-87789-76-6.

Plnobarevný katalog k výstavě představující významné exponáty z uměleckohistorického fondu Slezského zemského muzea. V publikaci jsou zařazeny zejména krajinomalby, které představují nejdynamičtější žánr malířství 19. století, promě-

ňující se v rozpětí od klasicismu počátku přes romantický historismus, plenérismus, náladovou krajinomalbu konce století a impresionismus až po abstrakci let těsně před první světovou válkou.

TESAŘ, Petr. *Kostelní urbář města Opavy z roku 1652: edice.* Vydání: první. Opava: Slezská univerzita, Fakulta veřejných politik, 2021. 95 stran. ISBN 978-80-7510-492-2.

Oborná vědecká edice rukopisu z Centrálního archivu Německého řádu ve Vidni přináší in extenso text Mathiase Gillera z Lilienfeldu z roku 1652. Charakterem se jedná o sumarizovaný soupis práv a příjmů komendy řádu německých rytířů a farního kostela v Opavě. Vlastní edici doplňují obvyklé úvodní kapitoly jako vymezení záměru, charakteristika urbáře jako pramene a specifika urbáře coby soupisu církevních důchodů a stručný nástin dějin farního kostela do roku 1635 s cílem uvést editovanou písemnost do dějinných souvislostí. Stežejními částmi jsou pasáže sledující osudy rukopisu, hledání zdůvodnění a východisek pro jeho vznik a spekulace o jeho adresátovi, stručná stať o autorovi rukopisu a nezbytní ediční poznámka.

Sestavila Gabriela Červenková